

MUSİKİ TARİHİMİZDE

DÖNEMLER

VE

BESTEKARLARIMIZ

*Hazırlayan : Dr. Mehmet GEZER
İstanbul 1993*

Ö N S Ö Z

Türk Milleti'nin musıkîye karşı gösterdiği ilgiyi, sanattan duyduğu zevki ve heyecanın varlığını eski çağlardan beri yapılan araştırmalardan bilmekteyiz.

Orta Asya uygarlığı yayılırken, her yerleşim bölgesinde de sanatın bütün kollarında önemli izler bırakmıştır. Kurmuş olduğumuz her devlette, toplumun türlü yaşantı sahnelerinde musıkî önemli ölçüde ön planda tutulmuştur. Bugün bütün musıkî tarihçileri ve müzikologların görüşüne göre telli sazların kaynağı Orta Asya'dır.* Yaylı sazların ilk örnekleri Uygur Türklerinde görülmekte, dolayısıyla Türklerin musıkîye vermiş olduğu değeri göstermesi açısından çok önemlidir.

IX. yüzyıl sonundan başlayıp sağlam temellere oturan musıkî son şekle gelinceye kadar bir çok aşamalardan geçmiştir. İşte bu aşamayı dönem dönem ele alıp ve bu dönemler içerisindeki musıkîînasları bilmek musıkîmizin geleceğine ışık tutacaktır.

* Gazimihal, Mahmut Ragıp: Anadolu Kaynaklarında Musıkî, Ankara 1958.

TÜRK MUSİKİSİNİN DÖNEMLERİ

Teorik olarak bu dönemleri şu şekilde belirtilebilir:

- 1- Hazırlık Dönemi 900-1450
- 2- İlk Klâsik Dönem 1450-1720
- 3- Son Klâsik Dönem 1720-1880
- 4- Neoklâsik Dönem (Yeni Klâsik) 1880-

1- HAZIRLIK DÖNEMİ

900-1450 yılları arasında Türk Musikisi ilminin Safiyüddin Abdülmünin Urmevî'nin kişiliğinde şekillenmeye başladığını görmekteyiz. Bazı kaynaklar başlangıç dönemini Urmevî ile başladığını söylemelerine rağmen Farabî ile başlayan ve İbni Sinâ ile devam eden bir hazırlık devresinden söz ederler.

Bu dönem içerisinde musikimize değerli katkıları olan şahsiyetler vardır: Fârâbî, İbni Sinâ, Safiyüddin Urmevî, Sultan Veled, Abdülkadir Herraği. Çarpık, Buzluk, Hicri, Müseyri, Kâirdi, İsfahan, Evç, Hokayyer, Nevai, Nisriy, Lendi, Saba, Sepak, Ussak, Mahir, Şahraz, Beyatî, Hısar, Nihavend

FÂRÂBİ

870 yılında Türkistan'da Farab (Otrar) da doğmuş, 950 yılında Suriye Şam'da vefat etmiştir.

Asıl adı Ebû Nasr Muhammed bin Turhan bin Uzlûğ'dur. İlk öğrenimini Farab'da görmüş, yüksek öğrenimini Bağdat'ta tamamlamıştır. Türkçe, Farsça, Arapça'dan başka Latince ve Yunanca'yı bilen

Farabî, ilim adamlarının eserlerini Arapçaya çevirerek öğrenilmesini sağlamıştır. Doktor ve filozof olmasına rağmen onun bütün sıfatları felsefe ile ilgili yönü için kullanılmıştır. Psikoloji, metafizik, mantık, zekâ, madde, zaman, mesafe, boşluk, sayı gibi kavramlarla ilgili görüşler ileri sürmüştür, matematik ile ün kazanmıştır. Farabî'ye göre mantık, metafizik gibi ilimler nazari (teorik), ahlâk, siyaset, matematik, musıkî ise pratik ilimdir.

Musıkîdeki önemi, Kindî'den sonra ilk önemli eseri yazmış olmasındadır. Kitabül-Musıkîül-Kebir (Büyük Musıkî Kitabı)* adlı eseri oniki bölümden oluşur. İlk bölümde musıkî teorilerini ele aldıktan sonra kendisinden önceki musıkîşinasların ileri sürmüş oldukları fikirleri eleştirir. İhsanül-Ulûm adındaki eserinde ise musıkînin hangi ilim ve sanat dalına bağlı olduğuna değinmiştir. Akustik üzerinde yoğun bir şekilde durmuştur. Ud ve kanun sazlarının kendisi tarafından icad edildiği söylenmektedir. İbni Sina kadar olmamakla beraber, tıp ile de uğraşmıştır.

İBNİ SİNA

Buhara yakınlarındaki Afşane'de 980 yılında doğmuş, 1037 yılında Hemedan'da vefat etmiştir. Babası Abdullah bin Sina'dan ve zamanının tanınmış bilginlerinden Natilf'den özel ders alarak öğrenime başlamış, on yaşında hâfız olmuştur. Bilgin İsmail

* 1930 yılında Baron Rodolph D'Erlangon tarafından Paris'te yeniden yayınlanmıştır.

Zahit`ten geometri ve mantık okumuş, eski Yunan filozoflarının eserlerini çeviri yaparak geometri üzerinde durmuştur. Onaltı yaşında pratik olarak hekimliğe başlamıştır. Yirmi yaşında bir şehzadenin doktorların çare bulamadığı hastalığını iyi ederek Samanhanedanından takdir görmüş, böylece Buhara Sarayının Nuh bin Mansur Kitaplığında çalışma imkânını elde etmiştir. Ebû Muhammed Şirazi`nin desteği ile Gûrcan`da ünlü "Tıp Kanunu" nu yazmış, Endülüs Medeniyeti aracılığı ile Avrupa`da tanınarak eserleri yıllarca, özellikle Tıp kanunu altıyüz yıl üniversitelerde ders kitabı olarak okutulmuş, tıppın "Pîr" i sayılmıştır.

İbni Sina musıkîyi bir ilim, aynı zamanda sanat ve kültür dalı sayar. Cevâm`ilmi`l-Musıkî adındaki eseri ile musıkîyi ikiye ayırarak incelemiştir. Birinci bölümde nağmelerin uyum ve uyumsuzluğunu açıkladıktan sonra "musıkînin konusu nağmelerdir" der. İkinci bölümde usûllerden söz ederek bunların nağmelerle olan ilişkisi üzerinde durur. "Kitabül-Necat" (Kurtuluş Kitabı) ile Dânişnâme`de de musıkî ile ilgili bölümler bulunup, bunlardan Kurtuluş Kitabı Almanca olarak yayınlanmıştır.

SAFİYÜDDİN ABDÜLMÜMİN URMEVÎ

Türk musıkîsi tarihi kaynaklarında Urmiyeli Safiyüddin, Safiyüddin Abdülmümin Urmevî, İbni Fâhîri`l Urmevî, Safiyüddin Abdülmümin bin Yusuf bin Fâhîr gibi isimlerle anılan musıkîminin bu büyük nazariyatçısının doğum tarihi kesin olarak bilinmemekte, yaklaşık olarak 1294 tarihinde İsfahan`da vefat etmiştir. Zamanının kültür ve sanat merkezi olan Bağdat`a ailece göç etmiş olmaları ve kendisinin doğum yerinin Bağdat olması muhtemeldir. Bağdat

Sarayı`nda musıkîşinas ve ud sanatkârı olarak çalışırken, aynı zamanda halifenin kitaplığının idaresine bakmış, kitapları elyazısı ile yazarak çoğaltmıştır. Aynı zamanda bestekâr olan Urmevî, Kindi-den sonra "Ebced Notası" nı ilk kez kullanan sanatkârdır. Elimizde bulunan Nevruz makamında Remel usûlü ile bestelenen eseri musıkîmi-zin en eski beste örneğidir. Musıkî aletlerinden Santur ve Nüzhe ya da Mugni ve Kanun gibi sazları bulduğu söylenir.* Musıkînin pratik yönleriyle uğraşarak bir çok musıkî aletini çalmasını bilen ve bu yönden Farabî`ye benzeyen, tonal sistemimizde yenilikler ortaya koyan, makamlarımızın insan psikolojisi üzerindeki etkilerini ince-leyen, Bağdat`ta gelişen bu musıkîyi yabancı etkilere kurtarmaya çalışmış büyük bir ses fiziği ustasıdır.

Türk olduğu halde, çağının ilim dili Arapça olduğu için eserlerini Arapça yazmıştır.

Risalât al-Şerefiyya fil-Nisab al-Tâliyya adlı eseri kısaca Şerefiyya diye bilinir. Ses fiziği, tellerin titreşimi, ses yüksekliğinin tellere oranı, musıkî aletlerinin uzun ya da kısa olu-ğu ile seslerin değişimini içerir. Kitabül Edvâr adlı eserinde ez-gileri araştırmış, tellerin boyuna göre elde edilen seslerin değiş-mesini incelemiş, tellerin özelliklerinden söz etmiş, bir çok saz hakkında bilgi vermiştir. Fil-Ulûm al-Arûz vâl-Kavâfi va`l-Badî adlı eserinde ise kafiye ve estetik üzerinde durmuştur.

* İslâm Ans. Milli Eğitim Yayınevi ilgili maddeler.

SULTAN VELED

Mevlâna Celâleddin'in oğlu olan Sultan Veled 1226 yılında Karaman'da, o zamanki adı ile Kârondo'da doğmuş 1312 yılında vefat etmiştir. İlk öğrenimini babasından almış, Eflâki'ye göre kardeşi ile birlikte yüksek öğrenim için Şam'a gönderilmiştir. Ama o asıl öğrenimini babasının "Âlimler Meclisi"nde yapılan bilimsel toplantılarda tamamlamış Arapça, Fransızca, dini ilimler ve tasavvuf öğrenmiştir. Babasının ölümünden sonra postnişinliği kabul etmemiş, babasının sevdiği ve güvendiği kimselerin "Şeyh" olmasını istemiştir.

Sultan Veled babasının musikiye verdiği önem sonucu, çağının musiki ustalarından ders alarak yetişmiş ve Rebab çalmaya öğrenmiştir. Bestekârlık yaptığıında ileri sürülmüş "Sultan Veled Devri" adı verilen Acem makamındaki peşrev ile üç haneli ve Yürük Semai usûlü ile bestelenmiş Irak makamındaki Saz Semaisi, saz musıkimizin en eski örneğidir.

ABDÜLKÂDİR MERÂĞİ

Musiki kaynaklarında Üstad-ı Salis, Merâgalı Abdülkâdir, Abdülkâdir Merâğî, İbni Gaybi, Hoca Abdülkâdir, Merâgalı olarak anılan bu Unlu Türk bilgininin doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber tahminen 1353 ile 1360 yılları arasında doğduğu söylenmektedir. 1435'te Herat'ta vefat etmiştir.

Anadili olan Türkçeden başka Arapça ve Farsça'ya bilen, bestekâr, hânende, nazariyatçı, şair, ressam, hâfız ve hattat olan Merâgi, musiki sanatına modern bir fizikçi gibi düşünmüş, incelemiştir. Esorlerinde musikinin pratik ve teorik yönlerini toplamış, bütün bunları fiziksel olaylara ve fizik yasalarına dayanarak deneysel bir düşünce doğrultusunda açıklamıştır. Kenzül-Elhân (Nağmelerin Hazinesi), Câmîü'l-Elhân (Nağmeler Topluluğu), Makasidü'l-Elhan (Nağmelerin Amacı), Şerhül-Kitabül-Edvâr, Kitabül-Edvâr başlıca eserleridir. Sözlü eserleri değişik makam ve usüllerde 13 Kâr, Beste ve Nakış Beste, Nakış Yürük Semai, Sezgin Semai ve Aksat Semai olmak üzere otuz kadardır. Devrihindi usûlü ile bestelenmiş Rast makamındaki Kâr-ı Muhteşem ile Seğah makamındaki Kâr-ı ve Haydarnâme adlı eseri en tanınmışıdır.

Denilebilir ki Hoca Abdülkâdir Merâgi, Türk Musikisinin Şekillenmesine uslûplaşmasına, nazariyatının düzene sokulmasına birinci derecede yardımcı olmuş en büyük musikîşinaslarımızdandır.

2- İLK KLASİK DÖNEM (1450-1720)

Bu dönem musikimizde olduğu kadar aynı zamanda bütün dünyada da Türk Asrı olarak bilinir. Zira Türklerin bütün tarih içindeki büyüklüklerinin zirvesine ulaştıkları zaman parçasıdır. Hiçbir asırda Türkler bu kadar dehâ sahibi şahsiyeti birbirini ardına ^{yeterli miktarda} sıralayamamışlardır. Sanatın hemen hemen bütün dallarında olduğu gibi pozitif ilimde de önemli şahsiyetler devire damgasını vurmuşlardır. *Hüzzam, Şadaroşan, Hicazkâr, Acemaşarın, Hicazkâş, Besdenipâr, Kârîşâr, Davîd makamları bu dönemde kazanılmıştır.* Osmanlı toplumunda Şeyhülislâm Kemal Paşazâde Ahmet Şemsettin Efendi tarih ve hukuk, Pirî Reis Coğrafya ve katoğrafya (haritaçılık), Seydi Ali Reis yine coğrafya ve matematik, Bâki Osmanlı lehçesinde şiirin zirvesine çıkmışlardır.

Musikimizde ise bu dönemde kendilerini sadece Türk dñnyasında değil, aynı zamanda bütün Türk İslâm dñnyasında kabul ettirmiş büyük dehâlar yetişmiştir. Gazi Giray Han, Hâfız Post, İtrf, Nayf, Osman Dede, Kandemiroęlu, Ali Şir Mevaf, Benli Hasan Ağa, Zaharya bunlardan bazılarıdır.

Neşrinli Davud İbrahim Pazar Lâdibeli Mehmet Gelebi

GAZİ GIRAY HAN

Gazi Giray Han Devlet Giray Han'ın oğludur. Giray hanedanı uzun yıllar Kırım Tatar Hanlığı'na hükmetmiş bir sülâledir.* 1554 yılında Bahęesaray'da doğmuştur. 1607 de veba hastalığından Bahęesaray'da ölmüştür. Sözlü eserlerinden çok saz eserleri ile tanınmaktadır. Zamanımıza 24 eseri gelebilmiştir. Muhammes Beyatî-Araban Peşrevi, Fahte Hüzzen peşrevi ve saz semaisi, Irak peşrevi ve saz semaisi, Evsat Gerdaniye peşrev ve saz semaisi, Sakıyl Neva peşrevi ve Rast saz semaisi, Hüzzen, Şeddi Araban, Gülizar, Irak makamlarını musikiimize kazandırdığı belirtilir.

Divan ve mesnevi sahibi şair olarak da meşhurdur.

Besti-i Kadim denilen anonim üç mevlevî ayini (Dügâh, Hüseyinî, Hençgâh) bu asırdan kalmadır. Elimizdeki en eski Ayin-i Şerifler'dir

* Giray sözcüğünün Türkçe'de dev sözcüğünün kıçültme şekli olan Keray'den geldiği kabul edilir. Kirey, Kiray, Giray gibi çeşitleri vardır. Tatar Hanları Cengiz Sülâlesine bağlandığı için bu adı almıştır.

HAFIZ POST

1630 yaklaşık doğum tarihi olarak bilinen Hafız Post Uşküdar doğumludur. Musıki tarihimizin bazı kaynaklarında Tanburî Mehmet Efendi veya Tanburî Mehmet Çelebi olarak bilinmekte ve söylenmektedir. Çok iyi bir öğrenim gördüğü, genç yaşında hâfız ve hacı olduğu bilinir. Sultan IV. Mehmet döneminin bu büyük ustası klâsik musıkimizin en dikkate değer siması, musıki geleneğimizi büyük bir başarı ile İtrî'ye ulaştırmıştır denebilir .

Türk güzel sanatlarının önemli bir kolu olan Hat sanatına merak sarmış, değerli hattat Tophaneli Mehmet Efendi'den Taliyk, Sülûs, Nesih türü yazı meşk ederek "icazet" almıştır. * (Arapça yazı şekli)

Musıkfiye genç yaşında başlamış, bestekârlığı ile ün kazanmıştır. Dinî ve dinî eser olmayan pekçok eseri mevcuttur. İlahilerinden başka yalnız Murabba Beste, Semai, Nakış, Şarkı şeklinde besteledikleri bine yaklaşır. Klasik musıki repertuarımızda yer almış Rast makamındaki

Biz âlûde-i sağar-ı bâdeyiz
Anın çün leb-i yâre dildâdeyiz
güfteli Nakış semai ile yine Rast makamındaki

Gelse o şuh meclise naz-û tegaful eylese
güftesi ile başlayan yürük semai şarkısı onun bestekârlığının yüceliğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

* Üzalp, Nazmi, Türk Musıkîsi Tarihi (1) sh 150

Kendisinden öncekilerine göre eserlerinde bir yenilik ve hareketlilik vardır. Özetle Hafız Post klâsik musıkîmizin şekillenmesine, formlaşmasına büyük katkıda bulunmuş bir bestekârimızdır. 1694 yılın da vefat etmiştir. Karacaahmet mezarlığında yatmaktadır.

I TRİ

Buhurizâde Mustafa Itrî Efendi 1640 yıllarına doğru İstanbul Mevlânakapı`da doğmuştur. Yenikapı Mevlevihânesine devam ederek dinî musıkî öğrenmiştir. Komşuları Zenci Ahmet Efendi`den edebiyat ve hattatlık, Hafız Post`tan ise musıkî dersi almıştır. Bestekâr, şair, komutan olan Kırım Hanı I. Selim Giray Han`dan himaye görmüş, daha sonra ise IV. Sultan Mehmet`in himayesinde sarayda enderunda ders vermiştir. 1712 yılında vefat eden Itrî, bestekâr, hanende, neyzen, divan sahibi şair ve tâlik yazıda önemli bir hattattır.

Mevlevî tarikatine girmiş İtrî mahla adını şiirlerinde kullanmıştır. Özel zevkleri arasında çiçekcilik ve meyvecilik de bulunan Itrî`nin "Mustafa Bey" diye bilinen armut çeşidini yetiştirdiği söylenmektedir.

Elimizde bugün kırk kadar eseri mevcuttur. Klâsik formdaki eserlerinin yanında şarkı ve türküler de yapmıştır. Dini eserlerinin arasında, bütün İslâm aleminde bugün de icra edilen Irak makamındaki Kurban Bayramı Tekbirî ile Segâh Salât-ı Ümmiye`si, Dilkeş-haveran Gece Salâsı çok ünlüdür. Tasavvuf musıkîsinde de güftesi Mevlâna`ya ait Tenvîh, Durak, Ouma Salâsı, Segâh`mevlevîyâni elimizdeki eserleri arasında yer alır.

Neva makamındaki Kâr, klâsik musıkîmizin şahaserlerinden-
dir. Yahya Kemal 1940 yılında yazmış olduğu İtrf adındaki şiirinde kendisinin büyüklüğünden bahseder.

Büyük İtrf` ye eskiler derler
Bizim öz musıkîmizin pîri
O kadar halkı sevkedip yer yer
O şafak vaktinin cihangiri
Nice bayramların sabâh erken
Göğü top sesleriyle gurlerken
Söylemiş saltanatlı Tekbîr` i

Tâ Budin` den, Irâk` a Mısır` a kadar
Fethedilmiş uzak diyarlardan
Vatan üstünde hür esen rüzgâr
Ses götürmüş bütün baharlardan
O dehâ öyle toplamış ki bizi
Yediyüz yıl süren hikâyemizi
Dinlemiş ihtiyar çınarlardan

Musıkîysinde bir taraftan din
Bir taraftan bütün hayat akmış
Her taraftan Boğâz, o şehrâyîn
Mâvi Tunca`yla gür Fırât akmış
Nice seslerle gök ve yerlerimiz
Hüznümüz şevkîmiz zaferlerimiz
Bize benzer, o kâinat akmış

Çok zaman dinledim Nevâ Kâr`ı
Bir terennüm ki hem geniş hem şûh
Dağılırken Nevâ`nın esrârı
Başlıyor Şark ufuklarında vuzûh
Mest olup sözlerinde her heceden
Yola düşmüş birer birer geceden
Yürüyor feore elli milyon rûh

Kıskanıp gizlemiş kazâ ve kader
Belki binden ziyâde bestesini
Bize mirası kaldı yirmi eser
Nât`ıdır en mehîbi enderini
Vâkıâ ney kudüm gelince dile
Hızlanan Mevlevî semâ`ıyla
Yedi kat arşa çıkmış Âyin`i

O ki bir ihtişamlı dünyâya
Ses ve tel kudretiyle hâkimdi
Â`detâ benziyor muammaya
Ulemâmız da bilmiyor kimdi
O eserler bugün define midir
Ebediyetde bir hazine midir
Bir bilen var mı neredeler şimdi

Öyle bir mûsıkî'yi örten ölüm
Bir teselli bırakmaz insanda
Muhtemel görmüyor henüz gönlüm
Çok saatler geçince hicranda
Dışulur bir hayâl e zevk alınır
Belki hâlâ o besteler çalınır
Gemiler geçmeyen bir ummanda

Yahyâ Kemal BEYATLI

NAYI OSMAN DEDE

Doğum tarihi kesin bilinmemekle beraber 1652 yılında İstanbul Vefâ'da doğduğu kaynaklarda belirtilmektedir. Genç yaşlarında musıkî ve hak sanatı üzerine eğilmiş, 1672 yılında Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Gavsi Dede'den feys almıştır. Bir yandan Arapça ve Farsça öğrenirken ney üflemeğe başlamış, sazında erişilmez bir virtüöziteye ulaşarak o günden günümüze "Kutb-i Nâyi" adıyla anılmasını sağlamıştır. Şiirlerinde Nayî mahlasını kullanmıştır. 1697 yılında Galata Mevlevîhânesinin şeyhi olmuştur. 1729 yılında Galata Mevlevîhânesi'nde vefat etmiş olan Nayî Osman Dede'nin musıkîşinaslığına gelince: Eserlerindeki ifade kudreti, sağlamlık ve dâhiyane sentezler bu sanatı ne derece bildiğini anlatmaya yeterlidir. Eserleri şunlardır:

Mevlevî Âyinleri : Rast,hicaz,uşşak ve çargâh makam-
larında bestelemiş olduğu dört mevlevî âyini başlı başına birer
sanat olayıdır.Bunlardan hicaz makamındaki âyininin tamamı unutul-
muşken,Edirne`li bir dervişin hâfızasından birinci ve ikinci sel-
lâm`ın tamamı,üçüncü selâm`ın bir bölümü tespit edilmiştir.

Rabt- ı Tabiat-ı Musıkî,bir edvâr kitabıdır,musıkiden,
musıkî ile ilgili eserlerden söz eder.Şiir şeklinde ve farsça ya-
zılmıştır.

Miraciye,dinî musıkî beste formlarını anlatırken bu eser
bütün Türk musıkisinde de şahaser bir beste örneğidir.Segâh,müs-
tear,dügâh,neva ve hüseyinî makamlarında beş bölüm olarak bestelen-
miş,her bölümün başı tevşihlerle süslenmiştir.

Türk musıkisinde kullanılan perdelerin başharflerini
alarak Arap alfabesine dayalı bir nota yazısı bulmuş ve bu konu ile
ilgili bir kitap yazmıştır.

Saz eserleri,klâsik musıkîmizde önemlidir.

KANTEMİROĞLU

II.Ahmet`in oğlu gibi sevdiği ve sarayda görev verdiği
Romen asıllı bestekâr olan Prens Dimitrius Cantemir,1673 yılında
Romanya`da doğmuştur.Babası ozamanlar Osmanlı Devletinin toprağı
sayılan Türklerin "Boğdan" dedikleri Moldavya`nın(Romanya`nın bir
kısmı) prensliğinde bulunmuştur.1727 de vefat etmiştir.

Bizim için en önemli eseri hiç şüphesiz Edvâr`ıdır.Nefis bir Osmanlı Türkçesi ile kaleme aldığı eserinde iki bölüm mevcuttur. İlk kısımda Türk musikisinin teknik konularına eğilmiş,ikinci kısımda ise 300 den fazla söz ve saz eserinin icad ettiği ebced notası ile yazılışlarını vermiştir.

Bestekâr olan Kantemiroğlu,elimizde bulunan 22 peşrev,11 saz semâisi,2 aksak semâi ve bir bestesi vardır.

BENLİ HASAN AĞA

1607 yılında Edirne`de doğan Benli Hasan Ağa ilk gençlik yıllarında Tanbura çalmış ve halk musikisiyle uğraşmıştır. Enderun`a giren Hasan Ağa burada Tanbura`yı bırakmış ve Tanbur çalmıştır.Evliya Çelebi ile arkadaş olan bestekârimiz zamanla mesleğinde ilerlemiş,sultanın musahibliğine kadar yükselmiştir.BöylelikleIV. Sultan Murad`ın teveccühünü kazanmış,takriben 1662-1665 yılları arasında İstanbul`da vefat etmiştir.

Elimizde Devrikebir usulünde bir Rast peşrevi ile Pençgâh peşrevi ve Rast Saz Semâisi bulunmaktadır.

ZAHARYA

Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Rum asıllı bestekârimiz 1740 yılında ölmüş,Lâle Devri(1718-1730) nin isim yapmış bestekâridir.Aynı zamanda kürk ticaretiyle uğraştığı için "Kürkçü" olarak da bilinmektedir.Hayatının sonlarına doğru

müslüman olan Zaharya tanbur çalmış,yüz kadar beste ve semâi yapmıştır.Saz eseri bestelememiş,günümüze onyedî eseri gelmiştir.Elimizdeki eserleri,klâsik Türk Musıkîsinin en koyu ve en süslü eserleridir.Her musıkî cümlesi,birbiri üzerine yığılmış,iç içe geçmiş nağmeciklerden yapılmıştır.Üslûp son derece ağır,ihtişamlıdır.Her hece üzerinde çalışılmış,bir çok makam geçkisi yapılmıştır.

SON KLÂSİK DÖNEM

Türk Musıkîsinin 1700 -1880 yıllarını içeren bu dönemde sosyal şartların değişmesi musıkîmizi de etkilemiş,kalıplara bağlı büyük formlu eserlerin yerine,yapısında lirizm unsuru bulunan şarkı formunda eserler gündeme gelmiştir.Yine bu dönemde klâsik ekolün savunucuları ile şarkı formunun savunucularının eserlerinin kıyasıya mücadele ettiğine şahit olmaktadır.

Bu döneme damgasını vuran bestekârlarımızın başında Dede Efendi gelmektedir.Daha sonra ise Sadullah Aga,III.Selim,Eubekir Ağa,Zekâi Dede,Dilhayat Hanım,Şakir Ağa,Osman Bey,Dellâlzâde İsmail Efendi,Veli Dede gelmektedir. *Acem kârdi, Evcaro, Ferahferaz, Muhayyar kârde, Şurid, Neveser, Sultaniyegâh, Dugrak mabandani Anı Dönemide Acem kârde.*

HAMMAMİZÂDE İSMAIL DEDE EFENDİ

Kısaca "Dede Efendi" diye anılan dâhi bestekârimiz 1778 yılında İstanbul'un Şehzadebaşı semtinde doğmuştur.Babasının Şehzadebaşı'nda bulunan "Acemoğlu" hamamını alıp geçimlerini temin etmesinden dolayı "Hammamîzâde" adı buradan gelmektedir.

Sekiz yaşına geldiğinde mahallelerindeki "Çamaşırcı Mektebi" ne başlamış, musıkîye karşı ilgisi neticesinde okulun "ilâhicibağı" sı olmuştur. İlk musıkî bilgilerini Uncuzâde Mehmet Emin Efendi'den alan İsmail, Yenikapı Mevlevihanesi Şeyhi Ali Nutkî Dede'den dinî musıkî feyz etmiş 1797'de Mevlevî olmuş, 1799'da ise "Dede" ünvanını almıştır. Musıkîmizde en genç yaşta Dede ünvanını alan bestekârimızdır. III. Selim'in takdirini almış, sarayda görev yapmıştır. İlk eseri olan "Zülfündedir Benim Bahtı Siyahım" adlı Buselik makamındaki eseri III. Selim tarafından takdir görmüştür. İkinci olarak Hicaz Nakış Bestesini ve sonra da Suzinâk Besteleriyle ün kazanmıştır. II. Mahmut ve Sultan Abdülmecit'ten de iltifat gören Dede Efendi öğrencileri Dellâlzade İsmail Efendi ve Mutâf-zâde Ahmet Efendi ile birlikte hacca gitmiş ve 1846 yılında koleradan vefat etmiş, mezarı Hz. Muhammed'in hanımı Hz. Hatice'nin ayak ucuna defnedilmiştir.

Dede Efendi'nin bugün elimizde ikiyüzelliden fazla eseri vardır. Bunların kırkbiri dinî, ikiyüzon tanesi dinî olmayan eserlerdir. Sultanî-yegâh, Neveser, Saba-Buselik, Hicaz Buselik ve Araban Kürdi makamlarını ilkkez kullanan bestekârimızdır. Türk Musıkîsinin İtrî'den sonra en büyük bestekâri olarak bilinmektedir.

Efendi
SADULLAH AĞA +

1760 yılında İstanbul'da doğan Sadullah Ağa III. Selim döneminin tanınmış bestekârlarındandır. 1825 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Sadullah Ağa III. Selim ekolü bestekârlarının en kudretlisi ve musıkî anlayışı bakımından en titizidir. Zamanımıza yirmidört eseri gelebilmiştir. Kesin şekilde klâsik ekolün kaidelerine

1801
1730
0061

bağlıdır. Form bakımından geleneksel ekolü, fakat ruh bakımından III. Selim ekolünü savunmuştur. Eserlerinde mânâ ve ruha son derece hâkimdir.

III. SELİM

Osmanoğulları`ndan yetişen en büyük bestekâr olan Sultan Selim III., Sultan Mustafa`nın oğlu olarak 24 Aralık 1761`de İstanbul`da doğdu. Amcası I. Abdülhamit`in ölümü üzerine tahta çıkan III. Selim Fransız İhtilâlinin etkilerinin görüldüğü dönemde görev yapmıştır. Kabakçı Mustafa ihtilâliyle tahttan indirilmiş, Alemdar Mustafa Paşa`nın kendisini tekrar tahta geçirmek için uğraşması üzerine 28 Temmuz 1808`de saraydaki odasında ney çalarken öldürülmüştür.

Ney ve tanbur gibi birbirleriyle hiç bir olmayan iki sazı çalan III. Selim "İlhami" mahlasıyla şiir de yazmıştır. Güzel şiirleri olmasına karşın şairliği bestekârlığına karşı sönük kalmıştır.

III. Selim, çok büyük bir musıkî koruyucusu idi. Bu sebeple Türk Musıkîsi tarihinde bir devir ve bir tarz, "III. Selim" ekolü" diye bilinmektedir. Bu ekolün deha sahibi bestekârları Küçük Mehmet Ağa ve Sadullah Ağa`dır. Abdülbaki Nâsır Dede`ye ebced harfleriyle yeni bir nota sistemi yaptırmıştır.

III. Selim`in diğer özelliği, yeni makamları musıkîmize kazandırmak istemesi ile çalışmalar yapmasıdır. Bu konuda önemli denilecek ölçüde kendisini yetiştirmiş ve 14 makamı musıkîmize

kazandırmıştır. Bunlar Acem-Buselik, Araban-Buselik, Evcârâ, İsfahânet -i Cedid, Neva-Kürdi, Neva-Buselik, Pesendîde, Rast-ı Cedid, Sûz-i Dilârâ, Şevk-Efzâ ve Şevk-i Dil makamlarıdır.

III. Selim en çok Sûz-i Dilârâ makamı ile ün kazanmıştır. Çünkü bu makamdan bir Mevlevî Ayfîni bestelemiştir. Bilindiği gibi Mevlevî Ayinleri Türk Musıkîsinin en büyük eserleridir. Bugün elimizde 62 parçası bulunmaktadır.

EBÜBEKİR AĞA

Ebübekir Ağa 1685 yılında İstanbul Eyüp-Sultan`da doğmuştur. Bundan dolayı kendisine "Eyyûbi Bekir Ağa" da denir. Genç yaşında Enderun`a girerek "çavuş" ünvanını almış, musıkî hocası yapmıştır. Türk Musıkîsinin belki de en parlak dönemi sayılan Lâle Devri`nde (1715-1730) büyük şöhret yapmıştır. Çağının en büyük bestekârı olarak tanınmıştır. İtrî öldüğü zaman 25 yaşında olan bestekârımız, İtrî`den sonraki yeri doldurmuştur. Sultan I. Mahmud zamanında ünü daha da büyümüş, hacca giden bestekârımız 1759`da İstanbul da vefat etmiştir. Bugün elimizde 1`i Kâr, 14`ü Beste, 11`i Ağır Semâi, 16`sı Yürük Semâi olan eserleri bulunmaktadır. Bazı eserlerinde bilhassa aşağıda güftesi verilen Mahur Besteşinde İtrî`nin etkisi görülür. İhtişam ile şûhuk çok iyi kaynaşmıştır. Lâle Devri`nin özelliklerini eserlerinde görmek mümkündür.

Mahûr Müstezad Beste

Bir âfet-i meh-peyker ile nûktelerim var
Fehm etmesi müşkil

Aşkî gibi sînemde bulunmaz güherim var

Sad şevka muâdil

ZEKÂÎ DEDE

Eyyûbi Hoca Hâfız Mehmed Zekâî Dede Efendi 1825 yılında Eyüpsultan'da doğmuştur. Lâîf-zade Abdülkadir Efendi okulunda öğrenime başlamış, amcasından Kur'an, babasından hat, Eyyûbî Mehmet Efendi'den musıkî feyzâ ^{evsâp-ı} görmüştür. Hocası Mehmet Efendi tarafından İsmail Dede ile tanıştırılmış ve 1844-1845 yılları içinde Dede Efendi'den musıkî meşk etmiştir. 1845'de Mısır Prenslерinden Mustafa Fazıl Paşa'nın özel musıkî hocalığını yapmak üzere Kahire'ye gitmiş uzun yıllar Mısır'da kalmış, hayatının onbeş yıla yakın kısmını geçirdiği Mısır'da Şeyh Şihâb'dan Arapça parçalar öğrenmiş ve "Şugl" denilen Arapça güfteli eserler yapmıştır.

Zekâî Dede'nin Dede oluşu geç bir tarihtedir. 1868'de Yenikapı Mevlevîhanesi Şeyhi Osman Selâhaddin Dede Efendi'den feyz almış 1885'de Dede olmuştur. 24 Kasım 1897'de Eyüp'de vefat etmiştir.

Zekâî Dede aynı zamanda iyi bir hocadır. Yetiştirdiği öğrenciler arasında Ahmet Irsoy, Dr. Suphi Ezgi, Ahmet ~~Avnân~~ Konuk, Avnî.

Rauf Yekta Bey, Şevki Bey, Kâzım Uz gösterilebilir.

Bugün elimizde 264 eseri bulunmaktadır. Bunların 127'si dinî, 137'si dinî içerik taşımayan eserlerdir. En önemli eserleri olan 5 Mevlevî Ayini sırasıyla şöyledir: Sûzi-Dil, Mây-e, İsfahân, Suz-nâk ve Sabâ-Zemzeme'dir.

DİLHAYAT HANIM

Türk musıkîsi literatüründe Dilhayat Kalfa, Dilhayat Kadın, Dilhayat Hanım gibi isimlerle anılan bestekârımızın doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemekle beraber, doğumu 1710, ölümü ise 1780 gösterilmektedir. Araştırmalara göre Sultan IV. Mehmet'in saltanatının son yıllarında doğduğu noktasında birleşiliyor. Sultan III. Süleyman, Sultan II. Ahmet, Sultan II. Mustafa, Sultan III. Ahmet dönemlerini yaşamıştır.

Klâsik repertuarımızda bulunan 10-12 parça eseri, klâsik okulun en sağlam ve sanatlı örneklerindedir. Özellikle Evcara makamındaki eserleri bu makamın melodik seyir ve karakterini kusursuz bir biçimde tarif etmiş, eşsiz ses çizgileri ile edebileştirmiştir. Evcara makamındaki peşrev ve saz semaisi saz musıkîmizin birer şahaseridir.

Eserlerinin başlıcaları şunlardır: Evcara peşrev ve saz semaisi, Hüseyini peşrev, saba beste, eviç beste, mahur bestedir.

ŞAKİR AĞA

1779-1841 yılları arasında yaşayan bestekârimiz İstanbul`da doğmuştur. Arkadaşı ve rakibi Büyük Dede Efendi`den gençtir. Musıkî öğrenmeye başladığı dönemlerde Enderun`a girmiş, III. Selim`den iltifat görmüştür. II. Mahmud zamanını ve Sultan Abdülmecit dönemlerinde hizmetlerde bulunmuş, hacca gitmiş ve Dede Efendi`den beş yıl sonra vefat etmiştir. Eyüp Camii mezarlığına gömülmüştür. Tanbur ve keman çalan bestekârimiz hanende olmakda ün kazanmıştır. Ferahnak makamını yapmakla ün kazanmış, bu makamdaki yaptığı faslı nedeniyle Dede`nin rakibi olmuştur. Elimizde 66 eseri bulunmaktadır. Ferahnak`tan yaptığı büyük formlu eserlerde XIX. yüzyıl musıkîmizin müstesna parçaları arasında yer alır.

- 1) Delhalgâde İsmail Efendi
- 2) ~~Veli Dede~~
- 3) Tanburî Mustafa Çavuş
- 4) Fâhî Mustafa Efendi
- 5) Tanburî Osman Bey
- 6) Tanburî Ali Efendi 2. Ali D/Şerif Bey

OSMAN BEY

Tanburî Büyük Osman Bey 1816`da İstanbul`da doğmuştur. 1885`de İstanbul`da vefat etmiştir. Klâsik tarzda çok güzel tanbur çalan Osman Bey XIX. yüzyılın önemli saz eserleri bestekâridir. Nînavent, Hicazkâr, Hüzzam, Saba, Yegâh, Hümâyûn, Uşşak, Nişâbürek peşrevleri önemlidir. Elimizde 16 peşrev, 6 saz semaisi, 15 şarkısı mevcuttur.

Osman Bey genç çağdaşı Tanmurî Küçük Osman Bey`den (1825-1900) Büyük diye ayrılmıştır. Üstat bir tanburî olarak,

Küçük Osman Bey de zarif saz eserleriyle tanınır.Nişaburek saz semaisi musıkîmizin şahaserlerindendir.

DELLÂL-ZÂDE İSMÂİL EFENDİ

XIX? yüzyılın en büyük bestekârlarından olan Dellâl-Zâde İsmail Efendi 1797`de İstanbul`da doğdu.Küçük yaşında Kur`an-ı ezberlemiş,sesinin güzelliği ile dikkat çekmiştir.Dede Efendi`den dersler almış,onun aracılığı ile 1816`da sarayda hanende olmuştur.15 Haziran 1826`da yeniçeri ocağının kaldırıldığı "Vaka-i Hayriye" denilen olayda hizmet ettiği için II.Sultan Mahmud tarafından ödüllendirilmiştir.1845`de Sultan Mecit zamanında hocası ile hacca gitmiş,Dede`nin orda ölümüyle birlikte Mutâf-zâde Ahmet Efendi ile İstanbul`a dönmüştür.Mızıkmay-ı Humayun ve Enderun`da hocalık yapmış,1869`da vefat etmiştir.Zamanımıza 75 eseri gelmiştir.Bunların ikisi ilahidir.Ferahnak ve Rehavi makamlarından 2 Kâr,B(Onüç) Beste 9 Ağır Semâf,10 Yürük Semâf,37 şarkı ve Tarz-ı Nevin Makamından peşrev ve saz semaisi yapmıştır.Güftelerini Nedim ve Nazım gibi şairlerden almıştır.

YENİ KLASİK DÖNEM

Türk Musikîsinin 1850`den sonra gelen ve günümüze kadar devam eden dönemidir. Hacı Arif Bey ile başlayan bu dönem Şevki Bey ve günümüz bestekârlarınca devam etmektedir.

Yeni Klâsik Dönemde de eski dönemin benimsediği formlarda eserler veren birçok bestekâr ^{aldığı gibi} eski döneme bağlı kalmış ve ^{araştırma olara b müzikte} bir kısmı da eski dönemle olan ilgilerini koparmışlardır. ^{başlıca şarkı ve}

Türk Musikîsinin buraya kadar üzerine eğildiğimiz konularında ^{tetkikinden} anlıyoruz ki her konuda "Çağdaş gelişmeler güncel yaşamı zorlar". diye bir kuramı oluşturmaktadır. Şartlara uygun olan şahsiyet ve kişiliği değiştirmeyen reformların yapılması ^{peşin dönemlerdeki eserlerin} eskilerin de özelliğini kaybettirilmeden korunması ve yaşatılması musikimiz açısından önem arz etmektedir. Bu dönemde Şarkı ve büyük formlu eser verenler ile Hacı Arif Bey`in reformunu takip eden bestekârları ayırmak gerekmektedir. Şarkı ve büyük formlu eser veren bestekârlarımızdan bazıları şunlardır:

Ali Efendi, Faik Bey, Aziz Efendi, Nuri Bey, Suphi Ezgi, H. Saadettin Arel, Asdik Aga, İsmail Hakkı Bey, Ercümen Berker`dir, Hacı Arif Bey, Şevki Bey, Harim Bey, Pertev Paşa, Çiftçi Arın Bey, Cemil Akel, Bimener Sen, Caferi Sarı, Zeki Rifat Adıgüzel, Vakım Ersoylu, Süleyman Hıncal, ALİ EFENDİ (TANBURİ) Fehmi Tokay, Rafik Feriç, Süleyman H. Nurkhan Selçuk, Selahattin Kaynaklı, Hincal

Tanburî Ali Efendi kuvvetli bir rivayete göre 1836 da Midilli adasında doğdu. Burada biraz eğitim gördükten sonra

İstanbul`a geldi.Medrese eğitimi görerek Sultan Aziz zamanında saraya müezzin olarak girdi.1885`de saraydan ayrıldı.Ve İzmir`e yerleşti.1902 yılında İzmir Karşıyaka`da vefat etti.

Ali Efendi musıkîyi Lâtif Ağa`dan,Kanunî Rıza Efendi`den,tanburu ise Küçük Osman Bey`den öğrendi.Bir çok öğrenci de yetiştiren Ali Efendi,Cemil Bey`i musıkîmize kazandırmıştır.

Bu gün 110 parça eseri elimizdedir.Bunlardan Rast makamında ve Düyek usulünde bir şugl hariç diğerleri dindışı parçalardır.7 de saz eseri bestelemiştir.

Ali Efendi`nin Suzidil makamındaki eserlerinin hepsini bir ay içinde bestelemesi,bestekârlık dehası bir yana onun ne kadar verimli bir sanatkâr olduğunu göstermektedir.

XIX.yüzyıl Türk Musıkîsinin en büyük bestekârlarından biri olan Ali Efendi,geç kalmış bir klâsiktir.Klâsik kaideler içinde hür bir romantizm ve coşkun bir lirizm gösteren eserleri Sadullah Ağa`nın eserlerini andırır.Ancak form anlayışı ve musıkî cümlesi bakımından bir çok eserlerinde Arif Bey tesiri görülür.İçli bir samimilik ve çok defa ince bir hüznün taşıyıcı.Suzidil makamından bestelediği eserler kendisine büyük ün kazandırmıştır.İşte örnek iki eseri:

Suzidil Şarkı

Her bir bakışında neş`e buldum
Ben gözlerinin esiri oldum
Tir-i nighinle ah vuruldum
Ben gözlerinin esiri oldum.

Nihavent Nakış Yürük Semai

Bilmezdim özüm, gamzene meftûn imişim ben
Afet-zede, dil-haste, ciğer-hûn imişim ben
"Sevdâ-zedesin sen" dediler, zülfüne söyle
Çeksin beni zencire ki, mecnûn imişim ben

FAİK BEY

XIX. yüzyılın en değerli bestekârlarından olan Hacı Faik Bey, 1831`de Üsküdar`da doğmuştur. 1891`de zatüreeeden ölmüş, Karaoahmet mezarlığına gömülmüştür. Dellâl-zâde İsmail Efendi`nin öğrencisidir. Zamanımıza 12 eseri gelen bestekârımız eserlerini Fuzuli, Mehmet Sadı Bey, Adile Sultan gibi şairlerden seçmiştir. Güftelerinin çoğunu kendisi yazmış ve manzumelerinde "Faik" mahlasını kullanmıştır. Arif Bey`le aynı yaşta olan Faik Bey arkadaşının ölümü üzerine "Ateş-i suzan-ı firkat yaktı cism-ü canımı" adlı Hicaz mersiye-yi bestelemiştir. Rast eseri de çok tanınmıştır.

Rast Şarkı

Nihansın dideden, ey mest-i nâzım
Bana sensiz cihanda can ne lâzım
Benim sensin felekde çare-sazım
Bana sensiz cihanda can ne lâzım

Revâdır mâtemin tutsâ felekler
Sana insan değil, aglar melekler
Hebâya gitdi hep bunca emekler
Bana sensiz cihanda can ne lâzım.

AZİZ EFENDİ /MEDENİ)

Aziz Efendi o zamanın Türkiye toprakları içinde yer alan Hicaz`ın Medine şehrinde 1842 yılında doğmuştur. Bu nedenle kendisine "Medenî" denilmektedir. 1851`de İstanbul`a gelmiş, Kazas-ker Mustafa İzzet Efendi`den sonra Lâtif Ağa`dan musıkî öğrendi. Sultan Abdülaziz zamanında sarayda görev aldı. 1881`de Kız Sana-yi Mektebi müdürü oldu. Öğretmenlik ve müfettişlik yaptı. 1895`de Bebek`de vefat etti. Tanbur, lavta, ud, piyano çalan bestekârimızın elimizde 43 eseri vardır. Birkaç eseri işte güfteleri ile beraber:

Huzzam Şarkı

Kerem eyle mestâne kıl bir nigâh
Şarâb iç süzölsün, o çeşm- i siyah
Bu bezm-i safadır gel ey rûy-i mâh
Şarab iç süzölsün, o çeşm-i siyah

Hicaz Humayun Şarkı

Ey çerh-i sitem-ger dil-i nâlâna dokunma
Hicr âlemidir otduğim efgaana dokunma
Ey tig-i elem yâreledin cismimi bâri
Cananıma nezr eylediğim câna dokunma

NURİ BEY (MUSTAFA)

1844 yılında Kahramanmaraş`da doğdu. Vezir Yusuf Paşa`nın oğludur. İstanbul`da mızıkacı Humâyûn`a girmiş, özel hocalardan Fransızca öğrenmiştir.

Politikaya girmiş ve "Genç Osmanlılar Cemiyeti"nde faaliyet göstermiştir. Namık Kemal ve Ziya Paşa`nın yakın arkadaşıdır. 1906 yılında Yakacık`ta vefat etmiştir. Flüt ve piyano çalan Mustafa Nuri Bey`in on kadar eseri vardır. Hüseyini Şarkısı olan "Bak şu dilber köylüye işte bu kızdır peri" adlı eseri çok bilinmektedir.

DR. SUPHİ EZGİ

1869 yılında Üsküdar`da doğan Ezgi, 5 yaşında okula başlamış, kısa zamanda okulun ilahicibaşısı olmuştur. 11 yaşında 1880`de Mızıkacı Humayun kolagası Tahsin Bey`den keman öğrenmiştir. Kanuni Hacı Arif Bey`den Batı notası ve saz eseri öğrenmiştir. Medenî Aziz Efendi`den ve Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede`den repertuar, ney ve nazariyat öğrenmiş, 17 yaşında 1886`da Zekâi Dede`nin öğrencisi olmuştur. 35 eserini birlikte meşk eden Suphi Ezgi Tanburi Cemil Bey`den tanbur çalma tavrını almış sonra Mesut Cemil Bey`e öğretmiştir.

Bestekârimiz 1892`de Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâneyi bitirmiş, I. Dünya Savaşında albay rütbesiyle Beykoz

Selviburnu Hastanesi başhekimisi olmuştur.1923`de emekli olduğunda kendisini müzikolojiye vermiş,bu arada "Ameli ve Nazari Türk Musıkîsi" adlı büyük eserinin makamlara ait ilk cildi 1934`de,usûllerine ait ikinci cildi de 1936`da çıkarmıştır.

Türk Musıkîsi bilgisine ilk eğilenler üç Mevlevî şeyhinin teşvikiyle Rauf Yekta,Suphi Ezgi ve H.Saadettin Arel oldu. Bu üç bilgin 1913`den 1920`ye kadar birlikte çalıştılar.Suphi Ezgi`nin Ankara`ya,H.Saadettin Arel`in İzmir`e gitmesi üzerine ayrılmışlar,daha sonra tekrar beraber olan Arel-Ezgi 1955`e kadar birlikte çalışmışlardır.

1903`de tanışan Arel`le Ezgi`ye fizik bilgini Ord. Prof. Salih Uzdilek`de yardım etti.Bu suretle Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi kuruldu.Ve Türk Musıkîsi ilmi bir mahiyet kazandı.

Ezgi`nin eseri onda dokuzu yazma halinde Arapça, Farsça,Türkçe kaynaklara dayanır.Bu iş için binlerce musıkî eseri okunup,çalınmış,incelenmiş,en doğru şekil bulunup tespit edilmiştir. Ezgi`nin 30 yıllık bir çalışmadan sonra yayınladığı Osman Dede`nin "Miraciyesi" Türk Musıkîsinin elimizde bulunan en büyük eseridir. Itrî`nin Naat`ı da 10 yıllık bir çalışmadan sonra aslına uygun olarak yayınlanmıştır.700`den fazla eserinin elimizde bulunan yekûnu 165`tir.Eserlerinden birisinin güftesi şöyledir:

Hicaz Nakış Beste

Baktıkça hüsn-ü anına
Hayran olur aşıkların
Geldikçe hicrin yâdına
Nâlân olur aşıkların

H. SAADETTİN AREL

Arel 1880`de İstanbul`da doğup1955`de İstanbul`da ölmüştür.Medresenin yüksek kısmını ve Hukuk fakültesini bitiren Arel devletin çeşitli kademelerinde çalışmış ve 1910`da Washington`da toplanan milletlerarası hukuk kongresinde Türkiye`yi temsil etmiştir.Çeşitli konularda dergi ve mecmualar da çıkaran Arel, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce ve Almancayı Türkçe kadar güzel konuşurdu.Hukuk alanında bir bilgin olmasına rağmen kendisini musıkîmize vermiştir.

Türk musıkîsinin yabancı kökenli olduğuna dair iddiaları çürüten ve "Türk Musıkîsi Kimindir?" adlı eseri çok önemlidir. Diğer eserleri arasında "Eski Musıkî Tarihi", "Armoni Dersleri", "Kontrpuan Dersleri", "Füg dersleri", "İleri Solfej Dersleri", "Prozodi Dersleri" ve "Kantemiroğlu Edvarı" dır.En önemlisi ise hiç kuşkusuz "Türk Musıkîsi Nazariyatı Dersleri" dir. 1900`den sonra Yekta ve Ezgi ile çalışmalara başlamış, bu üçlüye daha sonra da Uzdilek katılmıştır.10`a yakın sazı çalan Arel kendisini sazende olarak tanıtmamış, bütün Türk Musıkîsi tarihinin yetiştirdiği en büyük bestekâr olarak tarihe geçmiştir.2000 kadar eser bestelemiş olmasına rağmen bugün elimizde 1000 eseri mevcuttur.Birçoğu çokseslidir.

Mevlevi Ayinleri, Durakları, İlâhileri, Saz Semaileri Peşrevleri, Oyun Havaları, Gazelleri ile de ün kazanmıştır.Arel`in eserleri musıkînin bütün imkânlarından faydalanılarak yapıldığı için büyük kısmı itibariyle batı ölçüsünde icracılar yetiştigi takdirde çalınıp okunabilecek eserler niteliğindedir.Arel Türk Musıkîsinin ham madde zenginliği ile batının imkânlarını birleştirmiştir.

Arel Türk Musıkîsinin bünyesi bozulmadan çoksesli olması taraftarıydı. Tek sesli musıkînin de kendi imkânları içinde yürütülmesinde ve yaşatılmasından yana olan Arel, eserlerin özünün bozularak icrasına hepkarşı çıkmıştır.

ASDİK AĞA

Aynı zamanda "Hanende Asdik" olarak da tanınan Ermeni asıllı bestekârimiz 1840`da Ortaköy`de doğmuş 1913`de ölmüştür. Dini olmayan eserler alanında kendisini yetiştiren Asdik Ağa, Hacı Arif Bey ve Şevki Bey`in etkisinde kalmıştır. Bilinen eserleri Muhayyer Kürdi makamında peşrevinden ayrı olarak Kürdilihicazkâr makamından 2 Beste ve 2 Saz Semaisi ile 35 .eseri mevcuttur. Sevilen Kürdilihicazkâr makamındaki eserin güftesi şöyledir:

Hançer-i ebrûsu saplandı dile
Gamze-i fettânı verdi velvele
Bilmiyor ahvâlimi ölsem bile
Söyle artık gönlümü alsın, ele

İSMAİL HAKKI BEY

1866`da İstanbul Balat`da doğmuş 1927`de İstanbul`da vefat etmiştir. İlk öğrenimini tamamladığı zaman musıkîye olan ilgisini çevresine duyurmuş, 13 yaşında Mızıkay-ı Humayun`a girerek musıkî bilgisini geliştirmiştir. Lâtif Ağa`dan Türk musıkîsi ve Zati Arca`dan batı musıkîsi öğrenmiştir.

1908`de tanınmış bestekâr olan İsmail Hakkı Bey halka açık konserler de vermiş ve Şehzadebaşı`nda kurulan "Musıkî-i Osmanî Okulu" nu hizmete açmıştır.Yekta,Ezgi ile de çalışmalarında bulunmuştur.İstanbul Operetini de kurmuş olan bestekârımızın 2 opereti 315 şarkı,72 saz eseri,35 marş,30 beste,32 Ağır ve Yürük Semai eseri elimizdedir.Nişaburek "Bir kerre yüzün görmeyi dünyaya değişmem" adlı eseri çok sevilir.

ERCÜMEND BERKER

Berker 1920 yılında İstanbul Büyük Çamlıca`da doğdu.Çamlıca ilkokulunu,Sainte Marie Fransız ortaokulunu,Haydarpaşa Lisesini ve Hukuk Fakültesini bitiren Berker,Türk musıkîsi çevresinde yetişmiş ve Fuÿya Akaydın`dan piyano ve solfej dersleri almıştır.Okumuş olduğu okullarda musıkî kolları kurup faaliyet göstermiş,1942 de İstanbul Üniversitesi Talebe Birliđi Muzik kolunu ve üniversite Türk Musıkîsi Korosu`nu kurmuştur.Daha sonra hocası Arel ve Uzdilek`le birlikte Üniversiteliler Muzik Derneđi`ni kurdu.İstanbul Konservatuvarında şeflik ve öğretmenlik yapmış,Türk makamlarının hangi perdelere göçürülebileceklerini gösteren bir cetvel yaptı.Arel buna "Berker Cetveli" demiştir.İstanbul Radyosu ve Türk Musıkîsi Devlet Konservatuvarının temellerini atan kişi olarak ölümsüzleşmiştir.İstanbul Radyosu ve Türk Musıkîsi Danışma Kurulu Başkanlığı`nda görev yapmış,erkekler korosunu yönetmiştir.Konservatuvarda koro şefliği ve öğretmenliği yapan Berker halen bu görevlerinin yanında avukatlık mesleğini de yürütmektedir.Hüzzam Saz Semaisi çok bilinmekte ve sevilmektedir.Eserlerinin bazıları şunlardır:Nihavent,Şehnaz,Zirgüle makamlarından saz semaileri ve Hüzzam,Kürdi,Nihavent,Rast makamlarından şarkıları mevcuttur.

Hacı Arif Bey`in formunu takip eden bestekârlarımız da
gunlardır:

Hacı Arif Bey,Şevki Bey,Haşim Bey,Tatyos Efendi,Girift-
zen Asım Bey,Leyla Saz,Bimen Şen,Lem`i Atlı,Rakım Erkutlu,Zeki Arif
Ataergin,Suphi Ziya Özbekkan,Fehmi Tokay,Refik Fersan,Saadettin Kay-
nak,Münir Nurettin Selçuk,Selahattin Pınar,Şükrü Tunar,Şerif İçli,
Avni Anıl,Cevdet Çağla.

HACI ARIF BEY

1834~~1895~~ de Eyûpsultan`da doğan Arif Bey çocuk yaşlarında
çevresinde sesinin güzelliği ve kabiliyeti ile dikkatleri çekmiş ve
okulunun ilahici başısı olmuştur.Komşuları.bestekâr Eyyubî Mehmet
Bey`den musıkî dersleri almış,daha sonra Zekâi Dede`den de feyz almış-
tır.İsmail Dede Efendi`nin de derslerine katılan Arif Bey,Eyyubî
Mehmet Bey tarafından saraydaki mızıkayı Humayun`a yazdırılmıştır.
Sultan Abdülmecid`den iltifat gören Arif Bey`in yaşantısında gönül
sevdası önemli rol almış,hayatında çeşitli olaylarla karşılaşmıştır.
Saraydaki öğretmenliği sırasında Çeşm-i Dilber adındaki bir güzelle
gönül vermiş ve onunla hayatını birleştirmiştir.Hüsranlı bir evli-
likten sonra eşi kendisini terketmiş bunun üzerine bestekârimiz
"Niçun terk eyleyip gittin a zalim" diye başlayan eserini yapmıştır.

Arif Bey Hicazkâr Kürdi ve Kürdili hicazkâr makam-
larını musıkîmize kazandırmıştır.

İkinci evliliğini Zülf-i Nigâr isimli bayanla yapmış
eşinin veremden ölmesi üzerine bu kez Segâh makamından şu eseri yap-
mıştır:"Olmaz ilaç sine-i sâd-âre me

Çare bulunmaz bilirim yâre me"

Arif Bey çeşitli devlet görevlerinde de bulunmuş, sansasyonlu bir hayatın yanında depdebeli bir yaşantı sürmüştür. Üçüncü eşi olan Nigârnik Hanım'ın da ölümünden sonra K.Hicaz bir eseri eşine ithaf etmiştir.

"Gurûb etti güneş dünyâ karardı
Gül-i bağ-ı emel soldu sarardı
Felek de böyle mâtemler arardı
Gül-i bağ-ı emel soldu sarardı".

1885'de 54 yaşında vefat etmiş ve Beşiktaş'daki Yahya Efendi Dergâhına defnedilmiştir.

Bugün elimizde 340' eseri bulunmaktadır. Eserlerinde 44 makam kullanmıştır.

ŞEVKİ BEY

İstanbul Fatih'te 1860 yılında doğan Şevki Bey Arif Bey'den sonra en büyük şarkı bestekârı olarak bilinmektedir. Orta eğitiminden sonra en büyük Mızıkayı Humayun'a girmiş, burada Hacı Arif Bey'in öğrencisi olmuştur. Devletin çeşitli kamu kuruluşlarında görev yapan bestekârımızı batılılar Türklerin Schubert'i olarak tanımışlardır. Genç yaşında vefat etmiş (1891), Beylerbeyi Nakkaştepe'ye defnedilmiştir. Hocasının etkisi altında kalan bestekârımızın rind bir hayat sürdüğü ve içkiye olan bağlılığı sonucunda bestekârlık hayatı on yıl kadar devam etmiştir. Şarkılarının çoğunu beste yaparken güfteyi bir kez okuması yeterli oluyordu. Toplantılarda bu şekilde binden fazla eser bestelemiştir.

HAŞİM BEY (HACI)

İstanbul`da 1815`de doğan bestekârimiz 1822`de Enderrun`a girmiştir. Dellâl-zâde`den ve Büyük Dede`den musıkî öğrenmiştir. 1848`de Hacca gitmiş, 1861`de Sultan Aziz döneminde sarayda ki görevinden ayrılarak kendisini tamamen bestekârlığa vermiştir. Hem Bektaşî hem Mevlevî olan bestekârimiz birçok öğrenci yetiştirmiştir. Bunlar arasında Hacı Arif Bey, Bolahenk Nuri Bey, Salim Bey sayılabilir. Günümüze 75 eseri gelmiştir. "Tarz-ı Nevin" makamını bulmuştur. Eserlerinde en çok Hicazkâr ve Tarz-ı Nevin makamını kullanmıştır. Bestenigâr makamındaki eseri sevilir:

Mecbûr oldum ben bir güle
Şimdi düğüm dilden dile
Fırsat bulsam alsam ele
Ben sarılsam ince bele
Sardırmam seni ellerâ

TATYOS EFENDİ (Kemânî)

Ermeni asıllı Türk bestekârlılarının en büyüğüdür. Rum asıllıların en büyüğünün Zaharya, Yahudi asıllıların en büyüğünün de İsak olması gibi. 1855`de İstanbul Ortaköy`de doğmuştur. Dayısından musıkî öğrenmiş ve kanun çalmaya başlamıştır. Daha sonra kemana geçerek kendisini bu dalda tanıtmıştır. 1913`de vefat etmiş olan

bestekârın elimizdeki eserlerinin yedi tanesi peşrev, altı tane saz semaisi ve 47 şarkısı vardır. En çok saz eserleriyle ün kazanmış, Kürdili Hicazkâr, Saz Semaisi ve Hüseyni Saz Semaisi çok unludur.

GİRİFTZEN ASIM BEY

Asım Bey 1852`de Yenişehir`de doğdu. Çocuk yaşında Mevlevihane`ye kapılındı, 13 yaşında Şeyh Nazif Efendi`den Arapça ve Mesnevi öğrendi. Daha sonra Yusuf Paşa`nın öğrencisi Hasan Efendi`den ney öğrendi ve Mevlevihane`de çaymaya başladı. 1872`de İzmir ve civarında ün kazandı. 93(1877-1878) Türk-Rus Harbinde dayısı Miralay İbrahim Bey`in alayında bölük komutanı olarak görev yaptı. İşte bu sıralarda Girifte merak sardı, neyin kisası ve küçüğü olan, kendine has güzel bir ses veren bu sazda virtüöz oldu ve bununla anılmaya başladı. 1929`de İstanbul`da vefat eden bestekârımızın daha sonra Tanburî Cemil Bey`le beraber musıkî cemiyeti kurdugunu biliyoruz. Asım Bey iyi bir şarkı ve saz eserleri bestekârıdır. Rast Peşrevi eserlerinin en unlusü olmasına rağmen Uşşak ve Rast şarkıları da son derece ünlü ve sevilmiştir. İşte bu iki eserin güfteleri:

Uşşak Şarkı

Cânâ rakıybî handân edersin

Ben bî-vefayı giryân edersin

Bigânelerle ünsiyyet etme

Bana cihânı zindân edersin

Rast Şarkı

Hâb-gâh-i yâre girdim, arz için ahvâlimi
Bir perişan hâlini gördüm, unuttum hâlimi
Sâkiten icrâ ederken dîde eşk-i âlimi
Lebleriyle sinesinde gizlenen, âmâlimi
Leblerimle topludum tebrik odin ikbâlimi.

LEYLA SAZ

Leyla Saz musıkî edebiyatımızda daha çok "Leyla Hanım" olarak bilinir. 1850 yılında İstanbul'da doğmuştur. Uzun yıllar Bostancı'daki köşklerinde musıkî toplantıları düzenlemiş ve Belediye Konservatuvarında Piyano öğretmenliği yapmıştır. Ölümünden kısa bir zaman önce "SAZ" soyadını almıştır. Bunun anlamını soranlara "Kendimi bildim bileli günüm onsuz geçmedi" derdi. 1936'da vefat etmiştir. Bestelerinin sayısı 200'u aşkındır. Guftelerinin çoğunu kendisi yazardı. Bu arada marş türü çalışmalar da yapmıştır. Suzidil Şarkısı "Mâni oluyor halimi takrire hicâbım" unudur. "Yaslı gittim şen geldim" bestesi de çok tutulmuştur.

BİMEN ŞEN

Ermeni asıllı olan bestekârimiz asıl adı Bimen Dergazaryan'dır. 1873'de Bursa'da doğan Bimen Şen çocuk yaşında kilisede ilahî okumakla musıkîyle tanışmış ve çevresinde sesinin güzelliği ile tanınmıştır. Bin vesile ile Bursa'ya giden Hacı Arif Bey ile tanıştırılmış ve onun sayesinde İstanbul'a gelerek Tanburi Cemil Bey, Neyzen

Aziz Dede, Şevki Bey, Rahmi Bey, Kanuni Hacı Arif Bey`lerden musıkî alanında faydalanmıştır. Bimen Şen zaman zaman Atatürk`ün davetlerine de katılmıştır. Konser ve plak çalışmaları da yapan Bimen Şen`in pek çok makamdan eser verdiği bilinmektedir. 1943 yılında vefat eden Bimen Şen eserlerini genellikle yatakta ve geceyarılları uykudan uyanarak bestelemiştir. 600`ü aşkın eseri repertuarda mevcuttur. Huzzam eseri sevilen eserlerinden sadece biridir.

Sabrımı gamzelerin sihriyle târâc edeli
O güzel gözlerinin nûruna yandım ezeli
Acı öldürme ki kalbimde hâyalin yaşasın
Yeter ey gözleri şeyda dolu esmer güzeli.

LEM`İ ATLI

Halit Lem`i Atlı 1869`da İstanbul Sultantepeşi`nde doğmuştur. 12 yaşında Fatih Askeri Ortaokulunu okurken sesinin güzelliği ile dikkati çekmiş ve 14 yaşında Karcıgar makamından "Husnüne etvâr-ı nâzın şan senin" ve ertesi yıl Hicazkâr`dan "Penbelikle imtizâc etmiş tenin" şarkılarını bestelemiştir. Bu eserler bestekârimızın iki önemli eseridir. Bu arada Hacı Faik Bey, Rif`at Bey, Balâhenk Nuri Bey`den eser meşk etmiş olan Lem`i Atlı 76 yaşında 1945`de vefat etmiştir. 500 kadar eser bestelemiş olmasına rağmen günümüzde 168 eseri mevcuttur. Uşşak eseri sevilen eserlerinden biridir.

Siyah ebrûlerin durûben çatma
Gamzen oklarını âşika atma
Sana gönül verdim beni ağlatma
Benim gözüm nûru gönlüm surûru

RAKIM ERKUTLU

1869 yılında İzmir`de doğan Rakım Erkutlu amcası mevlevi şeyhi Emin Dede`den ve Zagra`lı müderris İsmail Efendi`den İslâmi ilimler öğrendi. Uzun yıllar İzmir Musıkî Cemiyeti`nin başkanlığını yapmıştır. Amcası ve yakınlarının mevlevihaneye bağlılığı dolayısıyla musıkîmizin dînî konularını da öğrenmiş, daha sonraları ise Tanburi Ali Efendi`den ve Santa Şikari`den nazari musıkî konularını da öğrenmiştir. Rakım Erkutlu böbrek yetmezliğinden 1948 yılında vefat etmiştir. Otuz yaşında bir gecede âyin-i şerif bestelemiş dayısı şeyh Nureddin Efendi`nin teşviklerini ve desteğini görmüştür. 150 ye yakın eser bestelemiştir.

ZEKİ ARİF ATAERGIN

Bestekâr Avukat Zeki Arif Ataergin, Kanunî Arif Bey`in oğlu olarak 1896`da İstanbul`da doğmuştur. İlk musıkî derslerini babasından, babasının da hocası olan Hacı Kirami Efendi`den, Zekâi Dede`nin oğlu Hâfız Ahmet Irsoy`dan, Levan Hancıyan`dan ve Kaymakam bestekâr İsmail Hakkı Bey`den almıştır. 200`e yakın eser bestelemiştir. Saz eserleri, besteleri de vardır. Dilkeş-hâverân Şarkısı beğeni ile dinlenmektedir.

Açıldı bağçede guller
Eder, âvâze bulbuller
Beni mecnûn eden diller
Eder, âvâze bulbuller.

SUPHİ ZİYA ÖZBEKKAN

1887 yılında İstanbul'da doğmuş olan Özbekkan Bestekâr Vezir Ziya Paşa'nın oğludur. İstanbul, Roma, İsviçre'de orta öğrenimini tamamlamış, İstanbul'da Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 12 yaşında Vasil'den kemençe, Hacı Kirami Efendi ile Levan Hancıyan'dan beste meşk etmiştir. Diğer faydalandığı kişiler ise Tanburi Cemil Bey Rauf Yekta Bey ve Nevres Bey'dir. Eserleri başkalarınınca notaya alınmıştır. 40 yaşında bestekârlık hayatına başlamış önce huzzam ilahi bestelemiştir. Kürdili Hicazkâr ve Hicaz Divan'ı çok meşhurdur.

Kurdili Hicazkâr Şarkı

Bu gamlı hazânın seherinde
İsrâra ne hâcet yine bulbul
Bil kalbimizin bağçelerinde
Senin söylediğin gul
Savrulmada gul şimdi havâda
Gün doğmada bir başka ziyâda

Hicaz Divan

Dün gece ye's ile kendimden geçtim
Teselli aradım mey-hânelerde
Baht-ı dün elinden bir dolu içtim
D neş'e kalmamış peymânelerde

Günümüzde 65 eseri radyo repertuvarında bulunan Özbekkan 1966'da vefat etmiştir.

FEHMİ TOKAY

Üsküdar'da 1889'da doğan Tokay ilk ve orta öğrenimini Üsküdar'da tamamlamış, daha sonra 1920'de Teknik Üniversiteyi bitirerek mühendis olmuştur. İlk musıkî bilgilerini amatör kanuni olan babasından öğrenmiş, daha sonra Hâdi Bey'den dinî ve din dışı musıkî, Yenişehir'li Ferid Efendi'den edebiyat ve tasavvuf öğrenmiştir. Eselleri Cüneyd Orhon ve Dr. Nevzat Atlıg ile Dr. Alaaddin Yavaşca tarafından notaya alınmıştır. 52 yaşında bestekârlığa başlamasına rağmen çok iyi eserler bırakan Tokay 1959 yılında vefat etmiştir. Rast eseri sevilen eserlerindedir.

N Gönlümün ezhâr içinde gül gibi didâr- ı var
N' eyleyim her sevgisinde bir yığın ağyârı var
Gül sevenler katlanır hârın dil-âzar cevrine
Her gülün bir goncası her goncanın bir hârı var

REFİK FERSAN

Refik Fersan 1893 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk musıkî eğitimini amatör müzisyen olan babasından almıştır. 1905'de tanburi Cemil Bey'den tanbur öğrenmiş ve uzun yıllar çalışmalarını devam ettirmiştir. Galatasaray Lisesi'ni bitiren Fersan daha sonra Levan

Hancıyan`la meşk etmiş ve bu arada Hamparsun notasını öğrenmiştir. 1936`da Ankara radyosunda Türk Musıkîsi Şefliğine getirilmiş, daha sonra İstanbul Radyosunda ve Konservatuvarda İcra Heyetinde görev yapmıştır. 1950`de Konservatuvar Tasnif Heyetine getirilen Fersan 1965 deki vefatına kadar bu görevde kalmıştır.

Tanbur ve lavta çalan bestekârimızın 150 eseri zamanımızda icra edilmektedir. Dinf alanda 49 makamı içeren Rast Kârî Nâtik`i musıkîmizin önemli eserlerindedir.

Arveyle suçum, ey gül-i ter başıma kakma
Bir bağıryanık aşıkım etdiğime bakma
Gönlüm yeniden âteş-i hicrana bırakma
Yakdın beni bâri a güzel cânımı yakma

SAADETTİN KAYNAK

1895 yılında İstanbul`da doğan bestekârimız küçük yaşında sesinin güzelliği ile çevresinde tanınmış, Hâfız Melek Efendi`den ilahî meşk etmiştir. Daha sonra ise Kâzım Jz ve Emin Yazıcı`dan eser meşk etmiş hâfız olmuş, İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirmiştir. Sultan Selim ve Sultan Ahmet Camilerine imam olmuştur. Plâklara dinî ve din dışı eserler okuyarak ün kazanmış, 1926`da ise profesyonel bestekârlar arasına dahil olmuştur. Plak doldurmak için Berlin ve Paris, Viyana`ya gitmiş, daha sonra ise bazı Türk ve genellikle Mısır filminin musıkîsi için çalışmalarda bulunmuştur.

1961'de İstanbul'da vefat eden Kaynak, eserlerinde fantezileri ve her zaman için kıymetini muhafaza edecek şekilde ve değerinde zamanımızda da sevilerek icra edilmektedir. İşte bir kaç eseri:

Nihavent Şarkı

Kirpiklerinin gölgesi güllerle bozmuş
Rabbim yaratırken onu bir hayli özenmiş
Bir noktası var gamzelerinde, o da benmiş
Rabbim yaratırken onu bir hayli özenmiş

Eviç Şarkı

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Göster cemalini görmeye geldim

MÜNİR NUREDDİN SELÇUK

1900 yılında İstanbul'un Beyazıd semtinde doğmuştur. Anne tarafı Selçuklu ve Germiyanogulları'na kadar uzandığı için "Selçuk" soyadını almıştır. İlkokulu Beyazıd'da tamamlamış, daha sonra Sogukçeşme Askerî Rüştiyesinden mezun olmuştur. Daha sonra Macaristan'a tarım öğrenimi için gitmiş, musıkî çalışmalarına Ziya Paşa'nın himayesinde başlamıştır. Mızıkayı Humayûn'da görev yapmış, Cumhurbaşkanlığı Fasil Heyeti'nde görev almıştır. 1926'da bu görevinden ken-

Plak Çalışmaları

Sahibinin Sesi firması ile iki yıllık bir anlaşma yaparak, 1926'da ilk plağını doldurdu. Böylelikle başlayan bu çalışmalar sonucu dört yuzü aşkın plak yapmıştır. Klasik musikimizin en sanatlı eserlerinden türkiye kadar pek çok eseri üstün bir üslûpla okumuştur. Bunlardan bir kaç tanesi Türk Musikîsinin çok seslilik denemelerine aittir.

1942 yılında İstanbul Konservatuvarına girdikten sonra arşiv için on sekiz plak yapmıştır. Musikimizin en güzel icra örneklerinin ülke çapında yaygınlaşmasında ve tanınmasında Selçuk'un plaklarının rolü büyük olmuştur.

Bestekârlığı

Bestekârlığa 1920 yılında Tefîk Fikret'in "Bu bir teranedir" şiirine yaptığı bir beste ile başlamıştır. İkinci olarak "Sensiz ey şûh" güfteli şarkısını besteledi. Bu iki eserden sonra 20 yıl süre ile beste çalışması yapmamış, asıl çalışmalarını 1940-1941'li yıllardan sonra başlamıştır. Eserlerine çoğunlukla Yahya Kemal, Nedit ve Fuzûli'nin şiirlerini seçmiştir. 150'den fazla şarkı formu ile eser bestelemiş, bestelediği eserlerde musikimizin geleneksel kurallarına bağlı kalmış, bir bölüm eserlerinde ise günümüzün musikî anlayışına cevap verebilecek şekilde bazı yenilikler getirmek istemiştir.

SELAHATTİN PINAR

22 ocak 1902'de Üsküdar Altunizâde'de doğmuştur. Ortaokul-

dan sonra İtalyan Lisesine gitmiş, musıkîyi olan düşünlugu nedeniyle okulunu bırakmıştır. 1920`de Üsküdar`da Darülfeyz-i Musıkî Cemiyetinde Üsküdarlı Ziya Bey, Kâzım Uz gibi müzisyenlerden faydalanmıştır. 6 Şubat 1960`da İstanbul`da vefat etmiştir. Ud ve Tanbur çalan Pınar, çok plak yapmış, film müziği ile ilgilenmiştir. 100`ün üzerinde eseri vardır. Eserlerinden bazıları şunlardır:

Hüzzam Şarkı (1935) Bobosının ölümü üzerine bestelenmiştir.

Gecenin mâtemini aşkıma örtüp sarayım

Gittin artık, seni ben nerde bulup yalvarayım

Şimdi ben tıpkı şifasız kanayan bir yarayım

Gittin artık, seni ben nerde bulup yalvarayım.

Beyatî Şarkı

Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden

Geçtim yine dün, eski hazan bahçelerinden

Üzgun ve kırılmış gibi en ince yerinden

Geçtim yine dün, eski hazan bahçelerinden

